

„STOP dekubitům“ - 21. listopad je vyhlášen dnem „STOP dekubitům“ a Česká republika se k této akci také připojila

Co jsou dekubity?

Dekubit neboli proleženina je poškození kůže nebo tkáně kůže způsobené přímým tlakem nebo třecími silami; poškození může být v rozsahu od trvalého erytému (začervenání) až po nekrotickou ulceraci (odumřelá tkáň) postihující svaly, šlachy a kosti; k tomu aby rána vznikla, musí působit alespoň dva tyto faktory.

Dekubity představují problém, se kterým se potýkají zdravotníci na celém světě. O problematice je třeba informovat také širokou veřejnost, protože i doma dekubity vznikají a mnohdy je pacient přivezen do zdravotnického zařízení v komplikovaném stavu. Podle údajů Národního referenčního centra je více než 30 % pacientů přivezeno do zdravotnického zařízení již s dekubitem. Je potřeba spolupracovat s agenturami domácí péče a zavést sledování výskytu dekubitů na národní úrovni i v domácím prostředí. Hlavní sestra České republiky a prezidium České asociace sester budou podporovat individuální aktivity profesních organizací či zdravotnických zařízení a budou o nich informovat Evropský poradní panel pro otázky dekubitů - European Pressure Ulcers Advisory Panel (EPUAP).

Kdo se zabývá otázkami dekubitů v Evropě?

V Evropě v Oxfordu zahájil v roce 1996 činnost tým složený z odborníků na řešení tohoto problému, který se zabývá praktickými zkušenostmi a teoretickými důkazy v managementu dekubitů. Na stránkách <http://www.eupap.org> jsou vydávány směrnice pro prevenci dekubitů a edukační materiály a výzvy ke Dni STOP dekubitům. Ačkoli se můžeme prezentovat dobrou úrovní ošetrovatelské péče, nelze tvrdit, že se nás problém dekubitů netýká.

Co podnikáme v boji proti dekubitům v České republice?

Již od devadesátých let máme zavedený systém hodnocení rizika vzniku dekubitů snad ve všech zdravotnických zařízeních. V mnoha z nich je implementovaný do elektronické zdravotnické dokumentace. Každému pacientovi, který je přijat do zdravotnického zařízení a je v riziku, je zhodnocena míra rizika podle určité škály a je mu zaveden individuální plán preventivní péče. Ten zahrnuje řadu opatření včetně snížení tlaku na rizikové oblasti. K tomu

slouží různé typy antidekubitních matrací a nové moderní polohovací pomůcky nebo krycí materiály.

V mnoha zdravotnických zařízeních je zavedený systém sledování výskytu dekubitů prevalenční (jednorázovou) nebo incidenční (průběžnou) formou jako jeden z indikátorů kvality ošetrovatelské péče.

V rámci programu kvality a bezpečí poskytovaných zdravotních služeb vydalo Ministerstvo zdravotnictví ČR ve Věstníku MZ ČR č. 6/2009 jednotnou metodiku, jehož výstupem je Metodika prevalenčního sledování dekubitů na národní úrovni. Následně pověřilo Národní referenční centrum sledování národního indikátoru kvality a uveřejňováním výsledků šetření na svých webových stránkách www.nrc.cz. Zde jsou pravidelně uváděny referenční hodnoty podle míry rizika pacientů a podle oborů (interní, chirurgické, intenzivní péče nebo dlouhodobá péče) a přehled vývoje výskytu dekubitů od roku zahájení šetření.

Výsledky výskytu dekubitů v ČR z dat NRC

Výskyt dekubitů ve zdravotnických zařízeních z prevalenčního šetření od roku 2009 do října 2013 se pohybuje od 5,46 % (692 z 13 538) do 3,49 % (925 z 28 094). Jedná se o data z deseti zapojených nemocnic (krajských i fakultních). Podle jednotlivých stupňů se nejčastěji vyskytují dekubity 2. stupně, a to ve 36 %, dále jsou to dekubity 1. stupně – 27 %, dekubity 3. stupně – 24 % a nejméně se vyskytují dekubity 4. stupně – 13 %. Nejvyšší výskyt pacientů s dekubity je na jednotkách intenzivní péče – více než 70 %, dále jsou to pracoviště následné péče – více než 50 % pacientů, na pracovištích interního typu se vyskytují dekubity kolem 25 % a na chirurgických pracovištích kolem 20 %. Počet pacientů v riziku k získání dekubitu se z celkového počtu sledovaných pohybuje od 36,6 % do 39,2 %. Nejčastěji se dekubity vyskytují na patách - 32,7 %, dále na kosti křížové – 27,2 % a na hýždích – 15,3 %. Závažný je i výskyt dekubitů u pacientů, kteří jsou s tímto defektem do nemocnice přijati, výskyt se pohybuje od 25,6 % do 34,5 %. Proto je důležité na tento problém upozornit i laickou veřejnost a edukovat v preventivních opatřeních ty, kteří o své blízké pečují doma.

Role profesních a odborných organizací

Česká asociace sester se aktivně zaměřuje na danou problematiku, je členem odborného panelu NRC, spolupracuje při tvorbě odborných doporučení a pořádá konference a semináře na dané téma. Rovněž Česká společnost pro léčbu ran pořádá pravidelné odborné konference a vydává doporučení pro léčbu zejména chronických ran do praxe.

Role vzdělávání

Kvalifikační vzdělávací programy pro všeobecné sestry, zdravotnické asistenty, ošetřovatele nebo sanitáře zahrnují podle úrovně jejich kvalifikace potřebné hodinové dotace pro získání teoretických znalostí i praktických dovedností v prevenci a péči o dekubity. Jsou akreditovány certifikované kurzy pro sestry „specialistky“ na ošetřování chronických ran. Absolventi certifikovaných kurzů získávají zvláštní odbornou způsobilost a vyšší kompetence v oblasti péče o chronické rány včetně sledování indikátoru kvality péče. Jaké jsou tyto výsledky je důležité zejména pro pacienty, ale je potřeba je také vhodně prezentovat široké veřejnosti a to není snadné, protože vyšší výskyt dekubitů nemusí vždy znamenat špatnou ošetřovatelskou péči. Jedná se o působení řady faktorů a některé z nich jsou lidským konáním neovlivnitelné.

Co ještě můžeme udělat pro snížení výskytu dekubitů a zlepšení znalostí v dané oblasti v souladu výzvou EPUAP?

Ministerstvo zdravotnictví zajistilo překlady informačních materiálů EPUAP ke dni STOP dekubitům (Deklarace z Ria, plakáty pro pacienty, plakáty pro zdravotníky). Vše je uveřejněno na webových stránkách Ministerstva zdravotnictví České republiky www.mzcr.cz a České asociace sester. www.cnaa.cz. Hlavní sestra České republiky vyzve ošetřovatelské vedení zdravotnických zařízení, aby vyvinulo jakékoliv úsilí v prevenci dekubitů a o svých aktivitách informovalo Odbor ošetřovatelství a nelékařských povolání MZ ČR, který bude sbírat tyto informace a bude je dále využívat ve strategických a koncepčních rozhodování v oblasti ošetřovatelské péče.

Odborný panel EPUAP připravuje na rok 2014 nové vydání mezinárodní směrnice pro Prevenci a léčbu dekubitů, doplněné o aktuální novinky založené na výzkumu nebo doporučení z praxe. Ministerstvo zdravotnictví zajistí její překlad do češtiny, který bude umístěn na stránkách EPUAP i na webových stránkách dostupným široké odborné veřejnosti (MZ ČR, ČAS).

Zapojte se do této aktivity!

*Pro více informací kontaktujte Ministerstvo zdravotnictví ČR, tel.: 224 972 166
Odbor komunikace s veřejností, e-mail: tis@mzcr.cz*

